

OH1-luento: Opetuksen suunnittelu

6.10.2023 Ulla Maija Valleala



JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
OPETTAJANKOULUTUSLAITOS

KTKP3019 Osaaminen ja asiantuntijuus: opetusharjoittelu 1 (5 op)

Tavoitteet ja sisältökuvaus

Sisältö

- koulun toimintakulttuurin ja opetustilanteiden havainnointi ohjatusti ja itsenäisesti
- pedagogisen prosessin eli opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin harjoittelu ohjatusti
- kasvatustieteellisen asiantuntijuuden ja opettajuuden ydinosaamisalueen jäsentäminen teorioiden, omien ennakkokäsitysten ja toimintatapojen kriittisen reflektion avulla
- tieto- ja viestintäteknologian pedagogisiin käyttötapoihin tutustuminen

Osaamistavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa

- havainnoida koulun toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä, oppilaiden moninaisuutta ja oppilaiden oppimiseen vaikuttavia tekijöitä
- **tunnistaa pedagogiseen prosessiin liittyviä tekijöitä ja soveltaa niitä omassa opetuksessa**
- rakentaa aktiivisesti opetus- ja kasvatustieteiden asiantuntijuuttaan
- reflektoida kokemuksiaan tutkimustietoon pohjautuen

5.10.2023

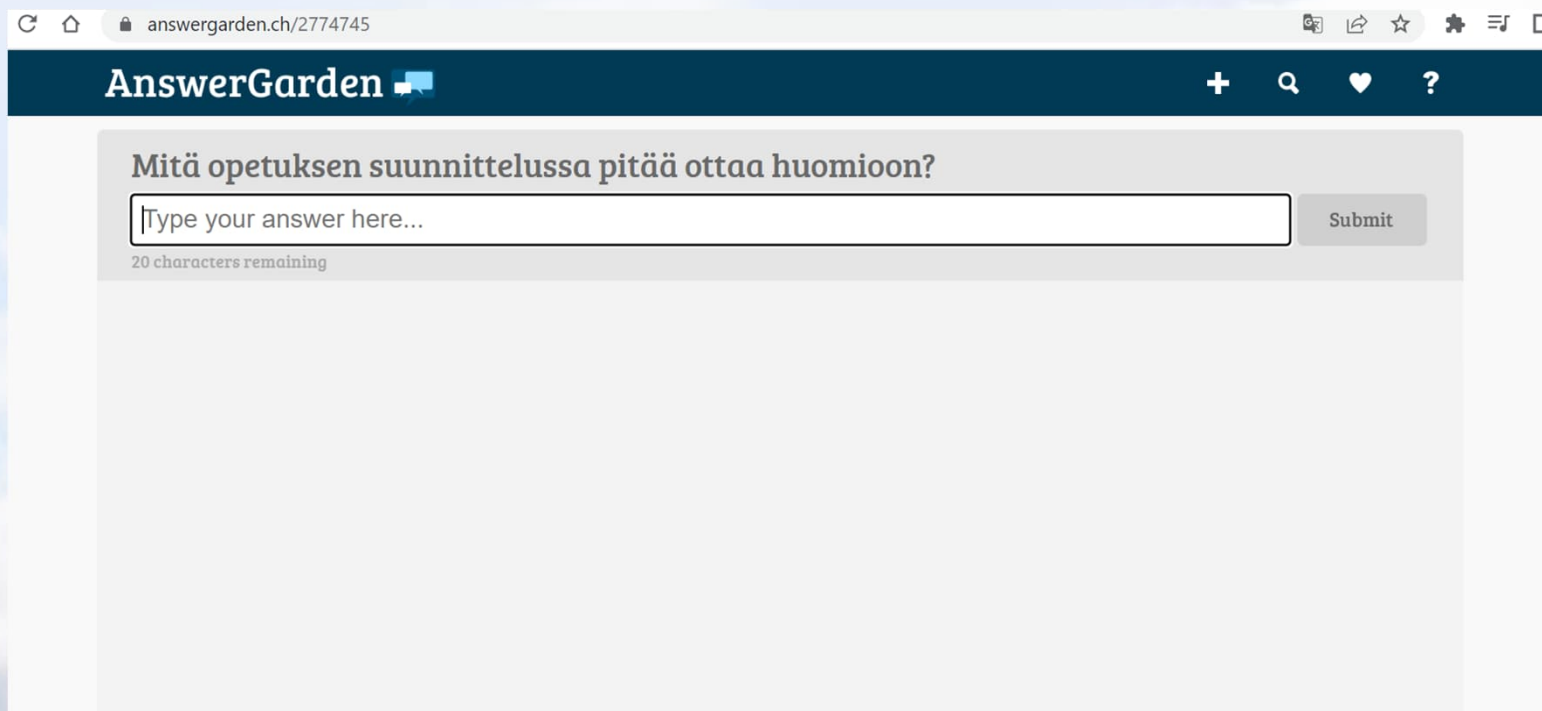
Tämän luennon sisältö

- ✧ Opetuksen suunnittelu
 - Jakson ja oppitunnin suunnittelu
 - Jakson/oppitunnin tavoitteet
 - Tavoitteiden toteutumisen arviointi
 - Oppimisprosessin ohjaus, työtavat
- ✧ Harjoittelun reflektointi

- ✧ Mitä opetuksen suunnittelussa pitää ottaa huomioon?

Mitä opetuksen suunnittelussa pitää ottaa huomioon?

✧ <https://answergarden.ch/3818922>



answergarden.ch/2774745

AnswerGarden

Mitä opetuksen suunnittelussa pitää ottaa huomioon?

Type your answer here...

Submit

20 characters remaining





Mitä opetuksen suunnittelussa pitää ottaa huomioon?

Tavoitteet

Ops

Opetuksen aihe
Tavoitteet

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteet, oppisisällöt

OPS

Monialaisuus

Opetettava ryhmä

Oppilaat

Ryhmäntuntemus -
millainen opetus toimii
juuri tälle porukalle?

Yksilöiden ja ryhmän
kiinnostusten,
oppimistapojen,
työtapojen
yhteensovittaminen

Oppilaiden erilaiset
kulttuuritaustat

Lähtötaso

Erilaiset oppijat.

Eriyttäminen

Ryhmän suhteet

Työskentelytavat

(yksin, pareittain, ryhmissä,
koko luokan kesken..)

Oppimateriaalit

Monipuolisuus

Aikataulutus

Ajankäyttö

Sisällön
johdonmukaisuus

Teknologia

Taustatekijät ja
-muuttujat (luokkatila,
aika...)

Mitä ottaa huomioon?

Luokka-aste ja oppilaan
elämismaailma esim
motivaation kannalta tms,
oppilaan ennakotietämys
ja -käsitys, luokkakoko,
eriyttäminen, erityisen tuen
tarve, omat vahvuudet ja
heikkoudet, omat tiedot ja
taidot, oppilaan oppimisen
tavoitteet, aikataulutus,
käytössä olevat resurssit
ja tilat, OPS

Kaikki ei opetuksessa
mene suunnitellusti, mutta
se ei haittaa 😊

Omat valmiudet

Toimintamallit
ongelmatilanteissa

Opetuksen tavoitteet ja
aiheet

Ryhmän koko ja taso
Opetuksen tehokkuus ja
mielekkäisyys

Aika!!

Aiheen jakaminen
samasta aineesta eri
oppitunneille
Opetuksen yhdistyminen
mielekkäiksi
kokonaisuuksiksi
Työskentelytavat
Opettajan oma tietotaso



Jakson ja oppitunnin suunnittelu

TUNTISUUNNITELMA

Opettaja: Luokka/ryhmä: Aika:

Oppimistavoitteet: Arviointi:

Kasvatustavoitteet:

Laaja-alaiset tavoitteet ihmisenä ja kansalaisena kasvamiseen (ympyröi toteut

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
4. Monilukutaito
5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
6. Työelämätaidot ja yrittäjyys
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Sisällöt: Työtavat:

Oppilaiden eriyttämistarpeet / yksilölliset tukitoimet:

Kielitietoisuus:

Tarvittavat materiaalit:

Tarvittavat opetusvälineet ja TVT-laitteet:

Muuta huomioitavaa:

TUNTISUUNNITELMA

luokka:

opettaja:

Oppimis- ja kasvatustavoitteet	Tavoitteiden toteutumisen arviointi
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi	
Sisällöt	Työtavat, opetusvälineet, materiaalit

JAKSOSUUNNITELMA Opettaja: Luokka/ryhmä: Aika:

Jakson teema / aihe:

Oppimistavoitteet pääkohdittain: Arviointimenetelmät:

Kasvatustavoitteet pääkohdittain:

Laaja-alaiset tavoitteet ihmisenä ja kansalaisena kasvamiseen:

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
4. Monilukutaito
5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
6. Työelämätaidot ja yrittäjyys
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Onko jakso monialainen tai eheytetty? Miten?

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun lähtökohtana ovat

- paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys
- oppilaiden kokemusmaailman huomioon ottaminen
- oppilaiden tärkeänä pitämien kysymysten esille nostaminen
- oppilaita kiinnostavat teemat
- eri-ikäisten oppilaiden toimiminen yhdessä
- toiminnallisuus
- koulun ulkopuolinen oppiminen.

Opiskellaanko syitä ja seurauksia, laajempia kokonaisuuksia, ilmiöitä?



JAKSOSUUNNITELMA

Luokka:

Jakson opettaja:

Jakson aihe / teema / kokonaisuus:			
Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet		Arviointimenetelmät	
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi			
Laaja-alaiset tavoitteet ihmisenä ja kansalaisena kasvamiseen <ul style="list-style-type: none"> • Ajattelu ja oppimaan oppiminen • Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu • Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot • Monilukutaito • Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen • Työelämätaidot ja yrittäjyys • Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen 		Monialaisten oppimiskokonaisuuksien lähtökohdat <ul style="list-style-type: none"> • Paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys • Oppilaiden kokemusmaailman huomioon ottaminen • Oppilaiden tärkeänä pitämien kysymysten esille nostaminen • Oppilaita kiinnostavat teemat • Eri-ikäisten oppilaiden toimiminen yhdessä • Toiminnallisuus • Koulun ulkopuolinen oppiminen 	
Pvm / klo	Oppimisprosessin eteneminen, sisällön jäsentyminen	Työtavat, ym. opetusjärjestelyt ja -menetelmät	Tarvikkeet, materiaalit, tilat, ym.

5.10.2023



Jaksosuunnitelma

”On tärkeää luoda yhtenäinen kaari opetuksen etenemiselle, ja sen jälkeen siirtyä suunnittelemaan yksittäisiä oppitunteja...

Hyvin suunniteltu ja valmisteltu jakso:

- ✧ Muodostaa kokonaisuuden
- ✧ Antaa opettajalle työskentelyrauhan
- ✧ Antaa aikaa laadukkaalle, oppilaita aktivoivalle arvioinnille
- ✧ Ohjaa opetustilanteiden suunnittelua
- ✧ Antaa mahdollisuuden joustaa oppimistilanteissa
- ✧ Voi muuttua ja kehittyä jakson aikana
- ✧ Lähde: http://snor.fi/wp-content/uploads/2011/08/Jakso_tunti_seminaari_060913.pdf

Lisäksi:

- ✧ Alkaa sen selvittämällä, mitä oppilaat jo osaavat
- ✧ Sisältää monipuolisia työtapoja, joista myös oppilaat voisivat päättää (oppilaiden osallistuminen suunnitteluun)
- ✧ Sisältää suunnitelman jatkuvasta formatiivisesta arvioinnista
- ✧ Ei ole liian tiukka
- ✧ Lähde: luokanopettaja Marika Turpeinen

Jakson ja oppitunnin suunnittelu: oppimis- ja kasvatustavoitteet

- ✧ Tavoitteiden muotoilu
- tavoitteiden toteutuminen oltava arvioitavissa -> konkreettiset, havaittavissa olevaa oppilaan toimintaa kuvaavat tavoitteet -> numeroi tavoitteet ja arviointitavat suunnitelmaan
- opittavan sisältö, ops

JAKSOSUUNNITELMA		Luokka:	Jakson opettaja:
Jakson aihe / teema / kokonaisuus:			
Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet		Arviointimenetelmät	
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi			

TUNTISUUNNITELMA		luokka:	opettaja:	pvm:	klo:
Oppimis- ja kasvatustavoitteet		Tavoitteiden toteutumisen arviointi			
Numeroituna listana		Numeroituina tavoitteiden mukaisesti, ts. miten kunkin tavoitteen toteutumista arvioidaan			
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi					

Tavoitealueet (Woolfolk)

- fyysis-motoriset tavoitteet
- sosiaalis-affektiiviset tavoitteet
 - **kasvatustavoitteet**
 - työskentelytavoitteet, esim. oman työskentelyn suunnittelu ja arviointi, ryhmätyötaidot, toisen kunnioittaminen, ilmaisutaidot
- kognitiiviset tavoitteet
 - **oppimistavoitteet**, sisältötavoitteet
 - oppimaan oppiminen

Jaksosuunnitelmassa eri tavoitealueita

Mikä on tärkeää ja opettamisen arvoista: laaja-alaiset tavoitteet, opetussuunnitelman periaatteet

Jakson aihe / teema / kokonaisuus:

Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet

Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi

Laaja-alaiset tavoitteet ihmisenä ja kansalaisena kasvamiseen

- Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- Työelämätaidot ja yrittäjyys
- Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien lähtökohdat

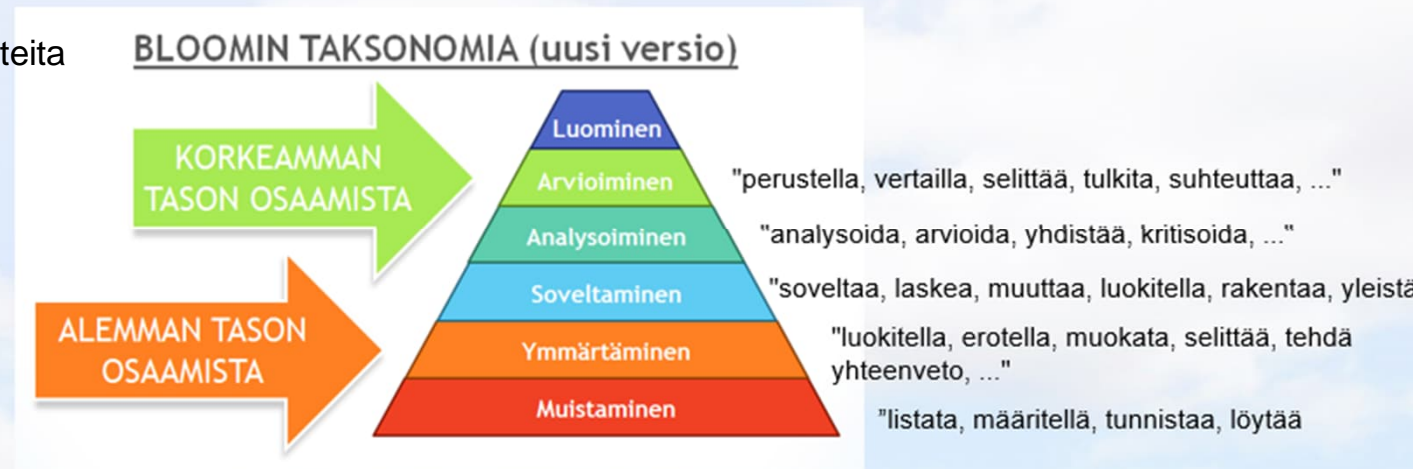
- Paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys
- Oppilaiden kokemusmaailman huomioon ottaminen
- Oppilaiden tärkeänä pitämien kysymysten esille nostaminen
- Oppilaita kiinnostavat teemat
- Eri-ikäisten oppilaiden toimiminen yhdessä
- Toiminnallisuus
- Koulun ulkopuolinen oppiminen

Tavoitteiden muotoilu

- ✧ Opetussuunnitelma(t) lähtökohtana
- ✧ Tavoitteiden toteutuminen oltava arvioitavissa
 - Konkreettiset, oppilaan toimintaa kuvaavat tavoitteet
 - Esim. Bloomin tavoitetaksonomia apuna
- ✧ Tavoitteiden eriyttäminen
 - Esim. tavoitetaksonomian avulla
- ✧ Oppilas lähtökohtana
 - Mitä oppilaat jo osaavat, kehitystaso
- ✧ Tavoitteet myös työtavoille
 - (esim. mitä sosiaalis-affektiivisia tavoitteita asetat pienryhmätyöskentelylle)
- ✧ Oma oppimiskäsityksesi

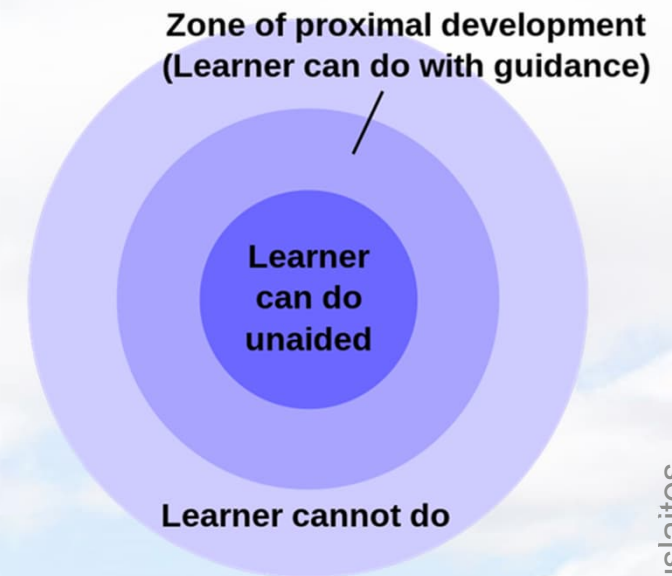
Esim.: Oppilas vertaa lukuja toisiinsa, ymmärtää käsitteen suurempi, pienempi

(oppitunnin sisältönä käsitteet suurempi, pienempi)



Tavoitteet lapsen yksilöllisen kehitystason mukaan, tavoitteiden eriyttäminen

- ✧ POPS ja oppikirjat
- ✧ Bloomin taksonomian eri tasot
- ✧ Lähikehityksen vyöhykkeellä työskentely (Vygotsky)
- ✧ **Lähikehityksen vyöhyke:**
 - ero sen välillä mitä henkilö osaa tehdä yksin ja mihin hän pystyy osaavamman henkilön kanssa yhteistyössä
- ✧ Oppilaat mukaan suunnitteluun/ tavoitteiden asetteluun – oman kehitystasonsa mukaisesti
 - Oppiaine- vs. oppijälähtöisyys, ilmiölähtöisyys, projektit



Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaihteittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1–5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Esimerkki jaksosuunnitelman tavoitteista (soveltaen Mia-Marja Risikon jaksosuunnitelmasta)

Oppimistavoitteet

1. Oppilas laskee yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-11
2. Oppilas hallitsee kymppiparit
3. Oppilas tietää kymmenten paikan kymmenjärjestelmässä
4. Oppilas vertailee lukuja toisiinsa
5. Oppilas laskee rahamääriä 1–10
6. Oppilas laskee ja merkitsee ostosten yhteishinnan

Arviointi

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...

Kasvatustavoitteet

1. Oppilas työskentelee itsenäisesti sekä ryhmässä
2. Oppilas kunnioittaa toisen puheenvuoroa
3. Oppilas viittaa ja odottaa puheenvuoroa

Arviointi

1. ...
2. ...
3. ...

Tavoitteiden toteutumisen arviointi

- ✧ Miten arvioit asettamiesi tavoitteiden toteutumista?
- ✧ Jatkuvan arvioinnin suunnittelu:
 - Miten tunnistat ongelmat oppimisessa?
 - Miten arvioit, ymmärrettiinkö ohjeesi?
 - Miten annat eriyttämistä palvelevaa, yksilöllistä ja yhteistä palautetta oppimisprosessin aikana?
- ✧ Opettajan oman työskentelyn reflektointi:
 - Harjoittelun tavoitteet
 - Askel kerrallaan: omat eritellyt tavoitteet harjoittelulle
 - Mikä toimi, mikä ei toiminut?

TUNTISUUNNITELMA		luokka:	opettaja:	pvm:	klo:
Oppimis- ja kasvatustavoitteet	Tavoitteiden toteutumisen arviointi				
Oppilaiden mahdolliset tuentarpeet / moninaisuuden huomiointi					

Oppimisprosessin eteneminen, sisällön jäsentyminen

✧ Millaisen prosessin ja millaisten sisältöjen avulla tavoitteita toteutetaan?

- Oppimisprosessin vaiheita voivat olla esim.:
 - orientointi, motivointi
 - toimintaohjeiden anto
 - työskentely
 - harjoittelu
 - yhteenveto
 - kertaaminen

- ✧ **Ajankäyttö** sisällön vaikeuden ja tärkeyden mukaan: suunnitelman tarkkuus vs. joustavuus
- ✧ **Toimintaohjeet**: monikanavaisuus havainnollistaminen
- ✧ **Siirtymät** vaiheesta toiseen: toiminnan keskeyttäminen, tarkkaavaisuus seuraavaan vaiheeseen
- ✧ **Tuen** tarpeet ja moninaisuuden huomiointi
- ✧ Oppilaiden välisen vuorovaikutuksen ohjaaminen ja tukeminen
 - mallintaminen (esim. avun pyytäminen, kysyminen, selittäminen)
 - Eskelä-Haapanen ym., 2015
- ✧ **Kotitehtävät**

Työtavat ym. opetusjärjestelyt ja materiaalit

- ✧ Miten edistät oppilaiden huomion kiinnittymistä, sitoutumista, aktiivisuutta ja ymmärtämistä?
- ✧ Tavoitteiden pohjalta: mikä työtapa edistää tavoitteiden saavuttamista parhaiten
- ✧ Työtapojen vaihtelevuus, luokkahuoneen ulkopuoliset tilat, vierailijat

Työtavat (Woolfolk):

- Opettajan esitys
- Kyselevä opetus
- Opetuskeskustelu/-dialogi (Ks. Muhonen ym. 2016; Eskelä-Haapanen ym. 2015)
- Pienryhmätyöskentely
 - Yhteistoiminnallinen oppiminen
- Parityöskentely
- Yksilötyöskentely (itsenäinen harjoitustehtävä)

Muita työtapoja:

- vierailukäynti, roolileikki, demonstrointi, draama, peli, työpistetyöskentely, työpajatyöskentely, yhteinen harjoitus, väittely, ajatuskartta, käsitekartta...

Pedagogisia malleja

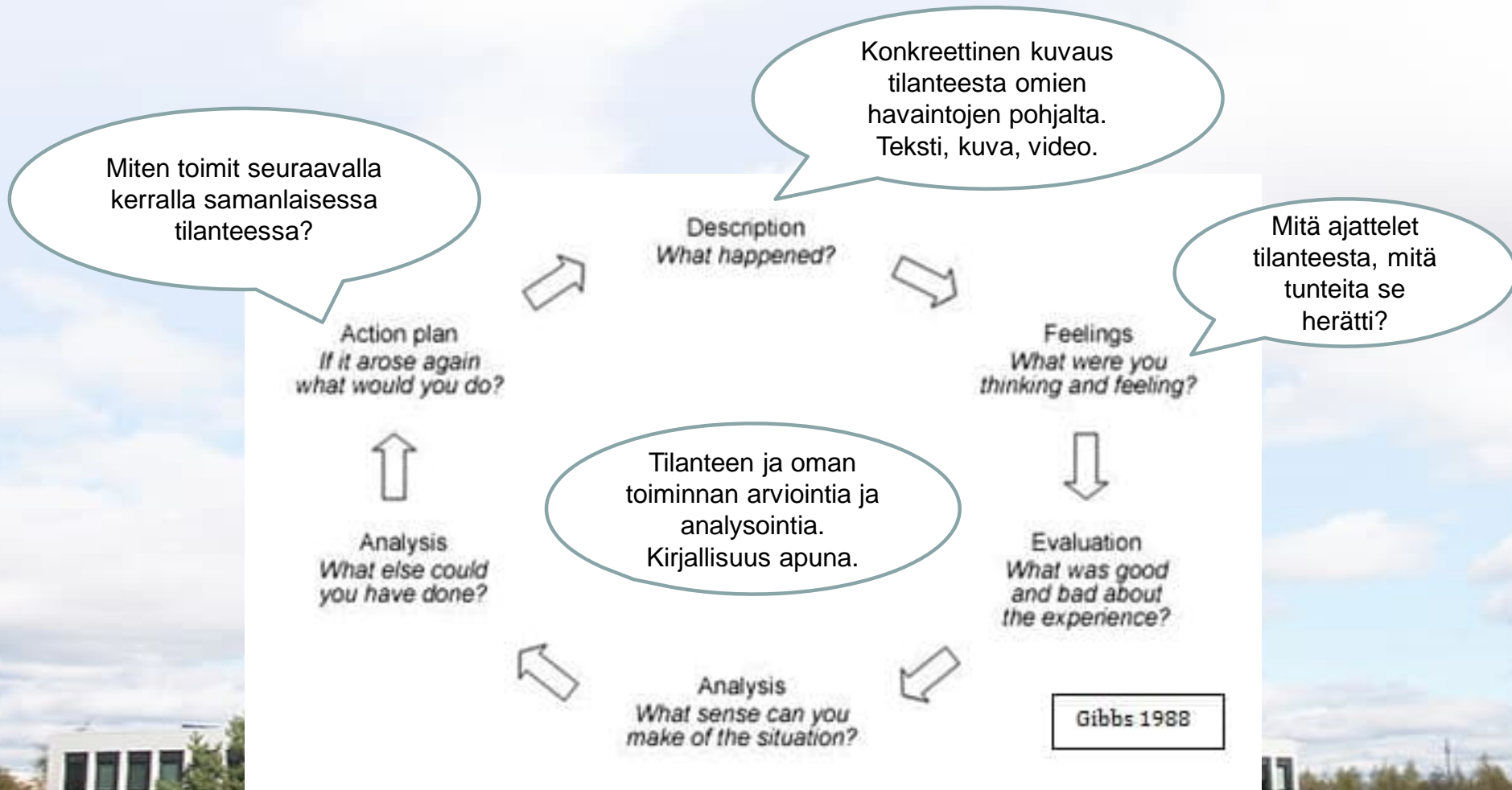
- Ongelmalähtöinen oppiminen
- Ilmiöoppiminen
 - <http://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html>
- Tutkiva oppiminen
 - http://www.mlab.uiah.fi/polut/Yhteisollinen/teoria_tutkiva_oppiminen.html
- Projektioppiminen

Yleisiä ohjeita opetuksen suunnitteluun

- Anna alitajunnallesi aikaa eli aloita suunnittelu ajoissa
- Suunnittelu ei etene suoraviivaisesti
- Perehdy aiheeseesi kunnolla
 - Oppiaineen eri kirjasarjat, kirjasto, netti
-> PÄÄTÄ ydinsisältö
- Uskalla tehdä ohjaajallesi tyhmiä/kiusallisia kysymyksiä
- Tee yhteistyötä
- Tutustu luokkaasi hyvissä ajoin

Useinkaan suunnitteluprosessi ei lähde siitä, että ensin opettaja päättää tavoitteen ja sitten siitä suunnitteluprosessi etenee... Tutki tarkasti ops, mitä se määrää, sen jälkeen tutki materiaalit, mieti niiden avulla mikä sopii, mitä haluat valita - näin opiskeltava aihe hahmottuu sinulle paremmin. **Lopulta myös tavoitteet hahmottuvat.**
(luokanopettaja Marika Turpeinen)

Kokemuksen reflektointi ja harjoittelun raportointi



Kirjallisuutta

- ❖ Woolfolk, A. (2007) (tai uudempi painos). *Educational Psychology*. Allyn & Bacon.
- ❖ Muhonen, H., Rasku-Puttonen, H., Pakarinen, E., Poikkeus, A-M. & Lerkkanen, M-K. (2016). Scaffolding through dialogic teaching in early school classrooms. *Teaching and Teacher Education* 55, 143– 54.
- ❖ Lonka, K. (2015). *Oivaltava oppiminen*. Otava.
- ❖ Eskelä-Haapanen, S., Hannula, M. & Lepola M. (2015). *Puhe pulppuamaan! Oppimista tukeva keskustelu*. PS-kustannus.
- ❖ Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerkkanen, M.-K. (2016). *Kasvatuspsykologia* (3. uud. p.). PS-kustannus.
- ❖ Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) (2006). *Kasvatusvuorovaikutus*. Vastapaino.
- ❖ Schmuck, R. & Schmuck, P. (2001). *Group processes in the classroom*. (8. painos). McGraw Hill.
- ❖ Salovaara, R. & Honkonen, T. (2011). *Rakenna hyvä luokkahenki*. PS-Kustannus.
- ❖ Gordon, T. (2006). *Toimiva koulu*. LK-kirjat.
- ❖ Peterson, J. M. & Hattie, M. (2010). *Inclusive teaching. The journey towards effective schools for all learners*. Allyn & Bacon.